

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22./II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
neclane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
V SAK PETER

LETO IV.

LJUBLJANA, PETEK 20. SEPTEMBRA 1940.

ŠTEV. 38.

Na delo za minimalne mezde!

Nova Uredba o minimalnih mezdah je tu. Brezdvomno je bila v teh časih za naše delavstvo nujno potrebna. Po podatkih, ki so nam na razpolago, že sedanja osnovna minimalna mezda, veljavna za celo državo, zboljšuje plače okoli 70.000 slovenskih delavcev.

Z Uredbo je tako vsaj teoretično z eno potezo za delavstvo doseženo, za kar bi se morale strokovne organizacije v brezštevilnih pogajanjih truditi mesece in mesece. Pa še je gotovo, da bi pri mnogih podjetnikih poskušale zastoj, da omejuje njihovo podjetniško računarnost in delavcu priborijo, kar mu gre.

Ostale delavske organizacije so ob objavi prejšnje uredbe o minimalnih mezdah mnogo govorile in pisale o tem, da je minimalna mezda delavcem v škodo. Prej so sicer same zahtevale tako Uredbo, toda so jo pozneje proglasile za nekaj zločin nad delavskimi interesi. Pripovedovale so in pisale o tem, da določena minimalna mezda delavske plače le znižuje, da jih tlači navzdol. Zavestno so napak trdile, da bodo zato druge mezde, ki so bile višje od določenih najnižjih, padle na to najnižje določeno stopnjo. Praksa sama jih je postavila na laž. Mi smo že l. 1937. ob obelodanjenju prve Uredbe o minimalnih mezdah zavzeli pravilno stališče. Povedali smo, da ta Uredba more delavstvu samo koristiti in mu v mnogih slučajih tudi je. Pozneje so se tudi ostale strokovne organizacije v več slučajih uveljavile med delavstvom tako, da so v raznih podjetjih s posredovanjem zagotovile vsaj taka izplačila, kakor jih je ta Uredba določevala.

Novi časi, nove draginjske razmere so zahtevale nove tozadevne Uredbe. Mi smo se za njeno uveljavljenje zelo prizadevali. Izšla je taka, kakor smo jo predlagali in o kakršni smo mislili, da jo je v sedanjih razmerah mogoče zagovarjati.

Že št. 70.000 članov delavskega stanu, ki z njo pridobi na svojih plačah, nam kaže, da je vsaj teoretično uveljavljenje nove Uredbe o najnižjih plačah za nas vse dragocena pridobitev. Ker so pa banovine pooblašene, da v svojem teritoriju zvišajo plače še za 2.—din za pomožne delavce, za strokovno izvežbane pa več, lahko pričakujemo, da bo v naši banovini minimalna mezda vsaj v mnogih panogah zvišana preko 4.—din. Z morebitno še večjo draginjo je dana možnost tudi za to, da zaradi nje same gospod banoviša minimalne plače za vse delavstvo brez razlike na 6.—din.

Danes tudi nasprotniki ne zabavljajo več zoper to uredbo, čeprav so prej trdili, da so iz načelnega stališča proti vsem takim poizkusom. Lastna izkustva dokazujejo nam in nasprotnikom, da je le prav, če kapitalu brez srca in brez razumevanja za potrebe delavstva oblast določi vsaj najnižji znesek, ki ga mora delavec prejeti. Pričakujemo tako, da bodo vse strokovne organizacije zato delale na tem, da novo določilo o najnižjih plačah ne bo ostalo samo na papirju, ampak da ga bodo morali delodajalci tudi dejansko izvajati.

Zveza združenih delavcev je v mnogih slučajih doživljala že pri prejšnji najnižji določeni plači, da podjetniki niti takih plač niso hoteli dati. Nešteto dokazov imamo za to, kako so delavstvo ogoljufali za težke milijone, ker jim niso dali niti najnižje določenih zakonitih plač. V mnogih slučajih smo s svojim posredovanjem in s pritiskom potom oblasti dosegli vsaj to. Nič si ne umišljamo, da bi novo uredbo delodajalci sprejeli prav prijazno. Uverjeni smo nasprotno, da bodo tudi sedaj napravili vse, — vsaj večina — da bi delavstvu plačali manj, kakor Uredba zahteva.

Delodajalec, ki delavca ne plača po zakonitih določilih, se pregreši proti veljavnemu zakonu. Zato zasluži kazen. Treba ga je prisiliti, da izpolni svojo dolžnost. Kazen določa sodnik, spoštovanje zakonov more izsliti samo oblast. Sodnika pa ni, pravi slovenski pregovor, kjer ni tožnika. Oblast sama kršilca zakonov, v tem slučaju delodajalca s prenikimi mezdami za delavstvo, ne more prisiliti k pravilnemu plačilu, če za to ni naprošena.

Centrala zato opozarja vse naše podruž-

Važen mejnik v razvoju ZZD

Zveza poljedelskih delavcev z 12.000 člani vstopila v Zvezo združenih delavcev

Zveza združenih delavcev, Zveza poljedelskih delavcev in Zveza združenih nameščencev so v stanu slovenskih ročnih in duševnih delavcev doslej delali na istih temeljih. Bili smo si med seboj prijatelji, po možnosti podpirali eden drugega in se trudili za socialno pravičnost po krščanskih načelih.

Dalje časa pa so se že med našo organizacijo ZZD in med Zvezo poljedelskih delavcev vodili razgovori zaradi vstopa te organizacije v ZZD.

Zveza poljedelskih delavcev ima svoj sedež v Murski Soboti in šteje danes ca 12.000 članov. To so ljudje, rojeni v revščini slovenske krajine in prisiljeni, da gredo zato za zaslužkom v letnih mesecih na razna veleposvetva v naši državi. Veliko število pa jih je v preteklih letih pred pričetkom sedanje vojne odšlo na sezonska dela v Nemčijo in v Francijo. Tudi letos jih je kljub vihnim časom odšlo par tisoč. S prislužkom se potem vračajo domov na svoje skromne domove, z njimi izboljšavajo svojo ped zemlje in svoje hiše ter vzdržujejo svoje družine.

Ti siromašni slovenski delavci so bili do ustanovitve Zveze poljedelskih delavcev prepuščeni samim sebi in so jih veleposestniki doma, pa tudi tujina neverjetno izkoriščali. Z ustanovitvijo njihove strokovne organizacije in pa s sodelovanjem slovenske izseljeniške Rafaelove družbe se je pričelo z načrtnim delom za njihovo kulturno in gospodarsko varstvo. Mlada strokovna organizacija je v nekaj letih zajela večino poljedelskega delavstva, skrbela za njihovo zaposlitev in v mejah možnosti nadzirala tudi njihovo življenje v delavskih kolonijah doma in v tujini. Razume se, da starega neverjetno ukoreninjenega izrabljanja teh naših delavnih moči ni bilo mogoče v razdobju par let popolnoma zatreti. — Sami vidimo, kako se celo industrijskemu delavstvu po mnogih obratih zaradi nesocialnega čustvovanja podjetnikov godi nešteto krivic in jih vse strokovne organizacije z dolgoletno prakso niso v stanju popolnoma odpraviti. Tako tudi Zveza poljedelskih delavcev, ki jo bomo poslej označevali s kratico ZPD pri svojem delu nešteto krat naleteli na mnoge ovire. ZPD je bila poleg tega še tudi sama v nekaki razvojni dobi in je šele po danih izkustvih ustvarila sistem svojega dela in svoje organizacijske zgraditve. Danes šteje, kakor navajamo zgoraj ca 12.000 članov, ki so porazdeljeni na 28 krajevnih podružnic. Iz svoje srede so tako zbrali 28 krajevnih odborov, katerih naloga je, na pravični ureditvi njihovih odnošajev do gospodarjev in gospodarjevih najemnikov.

ZZD je tako danes edina slovenska strokovna organizacija poljedelskega delavstva. Drugi se za to delavstvo

nice, vse odbore pa tudi vse članstvo, da naj povsod brezpogojno zahtevajo vsaj te plače, ki jih jim zakon garantira. Kjer delodajalec tega sam od sebe ne bo storil, tam ga na to opozorite! Če opozorilo nič ne pomaga, sporočite to centrali, pa tudi pristojni politični oblasti. Nova Uredba o novih najnižjih plačah stopi v veljavo dne 24. septembra in jo morajo delodajalci od tega dne dalje brezpogojno spoštovati in izvajati. Kjer zakonom podjetniki sami ne bodo hoteli dati dolžnega spoštovanja, tam bo k temu treba prisiliti. Tam zato storite tako, kakor vam tu naročamo. Nova Uredba in nove najnižje plače so zakonito določene na papirju, naša naloga pa je, da jih uveljavimo s svojim delom v praktičnem življenju.

tudi nikoli brigali niso. Omalovaževali so ga, šli so preko njega in ga v delavski stan sprejeti niso hoteli kot enakopravnega. Niso mu dali socialnega zavarovanja, ne minimalnih mezd, ne zastopstva v delavskih socialnih ustanovah. Zdi se, da so to delali zato, ker so se bali njihovega števila in njihovega verskega prepričanja. Mogli bi namreč kot člani delavskih socialnih institucij v preteklih časih znatno ovirati marksistični tok in marksistično gospodarstvo.

Šele lansko leto imenovani plenum Delavske zbornice, ki ga tvorijo po veliki večini pripadniki naše organizacije ZZD in tovariši Zveze združenih nameščencev je tudi v tem oziru zavzel drugačno stališče. Sklenil je, da se v okviru Delavske zbornice ustanovi poseben odsek za poljedeljsko delavstvo. Ta odsek mora skrbeti zato, da poljedeljski delavci dobijo iste pravice, kakor delavci po industrijskih in obrtniških obratih. Zbornica se je začela zanimati za njihove prilike in za njihovo življenje. Zbira tozadevni material in pripravlja nove uredbe, katerih uveljavljenje naj bi poljedeljsko delavstvo v pravicah izenačilo z ostalimi tovariši iz drugih poklicev.

Enotnost hotenja, enotnost v pogle-

du nasproti breznarodnemu marksizmu, enotnost v programu in v prizadevanju za ustvaritev močnega enotnega slovenskega delavskega stanu je sama tirjala, da končno poljedeljsko delavstvo z vsemi svojimi organizacijami vstopi kot celota v Zvezo združenih delavcev, vrhovno organizacijsko predstavnicu tega stanu. Strnjeni člani obeh doslej organizacijsko ločenih organizacij bodo po svojem številu pa tudi po svoji medsebojni povezanosti delavskemu stanu mnogo več koristili v skupni akciji pod enim vrhovnim vodstvom kakor pa v ločenih poduzetjih.

Preteklo soboto so se zato v Murski Soboti zbrali zastopniki centrale ZZD ter so s posebnim dogovorom uredili medsebojne odnošaje in včlanjenje Zveze poljedelskih delavcev v ZZD. V nedeljo, 15. septembra, je bil podpisan ta dogovor v Delavskem domu v Murski Soboti in z njim v razvoju slovenskega delavskega stanu postavljen nov, zelo važen mejnik. ZPD in ZZD sta s tem dogovorom napravili velik korak naprej, napravili pa tudi veliko uslugo slovenskemu delavskemu stanu in naši narodni celoti. Prepričani smo, da bodo leta bodočega dela to tudi izpričala po stvarnih uspehih.

Naš dobrotnik in prijatelj pet let slovenski ban

Te dni je minulo 5 let, odkar je dr. Mar-ko Natlačen postal slovenski ban.

Na tem važnem mestu je vso svojo skrb in ljubezen ves čas posvetil procvitu naše lepe slovenske domovine in našega naroda. Iz pregnanstva in trpljenja, kamor so ga poslali naši narodni nasprotniki, se je vrnil po božji previdnosti med trpeči narod na odlično mesto voditelja slovenske banovine, da v mejah možnosti narodu in njegovim delovnim stanovom pomaga iz sodobnih stisk.

Tudi delavskega stanu, ali prav za prav predvsem delavskega stanu, ni pozabil. Bil mu je iskren prijatelj. Opetovano je to dokazal. S svojimi uredbami o banovinski minimalni mezdi, s proširitvijo različnih kolektivnih pogodb na celotno delavstvo iste panoge v celi banovini, z osebno oporo pri raznih mezdah pogajanjih, z določitvijo minimalnih mezd trgovskim nastavljenjem in privatnim uradnikom.

Kadar koli ga je delavstvo prosilo, vselej je našlo v njem velikega prijatelja. Zlasti pa je z očetovsko dobrohotnostjo spremljal razvoj in razmah našega stanovskega pokreta, naše ZZD. V nas je hotel podpirati v našem stanu konstruktivne sile na korist celega naroda.

Ogromno težkih nalog je bilo v teh petih letih po njegovem prizadevanju srečno izpeljanih na gospodarskem, na kulturnem in na socialnem polju. Nemogoče se je spuščati v naštevavanja, predolga bi bila vrsta.

Ob petletnici se zato s hvaležnostjo spominjamo naklonjenosti sedanjega slovenskega bana vsemu delavskemu stanu in posebno še naši ZZD.

Kakor smo vzkliknili lansko leto ob I. slovenskem delavskem taboru, vzklikamo tudi ob tej priliki gospodu banu: Ljubezan in varstvo poplačaj Vam Bog!

Akcije Delavske zbornice

V izrednih razmerah ima uprava Delavske zbornice polne roke dela. Poleg reševanja običajnih nalog, se mora boriti v interesu delavstva proti sodobni draginji in zlasti proti rastoči brezposelnosti. Treba je iskati izhodov, kako delavstvo obvarovati pred popolnim pomanjkanjem in največjo revščino.

ZA TEKSTILNO DELAVSTVO

Zbornica je opetovano sklicala zastopnike posameznih strokovnih zvez na posvete zaradi rastoče krize v tekstilni industriji. Sklicala je tudi posebne sestanke delavskih obratnih zaupnikov in zastopnikov delavskih organizacij v Mariboru in v Kranju. Pri kr. banski upravi je dosegla posebno anketo. Tudi te ankete so se udeležili poleg zastopnikov zbornice, zastopniki strokovnih organizacij. Samo marksisti niso smatrali za potrebno, da pri tej akciji za delavstvo sodelujejo.

Delavska zbornica je anketi predložila:

1. Poročilo o položaju tekstilnega delavstva v Dravski banovini,
2. Predloge za nujno pomoč po redukcijah prizadetega delavstva.
3. Predlog za postopek pri omejevanju obratovanj.
4. Predlog za enotno kolektivno pogodbo vsega tekstilnega delavstva.

Poročilo o položaju tekstilnega delavstva podrobno navaja razmere v vseh tekstilnih industrijskih obratih v naši banovini. Poroča o odpustih o vzrokih odpustov in o poskusih brezposelno delavstvo podpreti s podporami. Podpore reduciranimu delavstvu so dale sledeče tovarne:

A. Prah, Kranj, Tekstil Indus Kranj, Medic & Miklave Medvode, Štara Št. Vid, Hribar, Ljubljana, Dr. in drug, Jugosvila Maribor, Ivornica Mautner, (Nadaljevanje na 2. strani.)

Za zagotovitev prehrane in pobijanje draginje

V soboto popoldne je bil na banovini v Ljubljani važen posvet o zagotovitvi prehrane in o pobijanju draginje ter brevestne špekulacije v Sloveniji, kjer je dosedanji boj proti tem nadlogam rodil le malo uspeha.

Posveta se je poleg bana dr. M. Natlačena, ministra dr. M. Kreka, senatorjev dr. Kulovca in Mihelčiča, podbana dr. Majena in predsednika Banovinske hranilnice udeležil tudi sam predsednik vlade Dragiša Cvetkovič. Na posvetu je bilo ugotovljeno, da so dosedanji ukrepi za zagotovitev prehrane rodili precej dober uspeh in da so potrebne količine živeža za prihodnje mesece Sloveniji zagotovljene.

V boju proti draginji in špekulantom bodo izdane obsežne uredbe po navodilih predsednika vlade, ki je na tej seji posebno poudarjal, da mora banska oblast z vso strogostjo nastopiti proti špekulantom in onim trgovcem, ki zbirajo velike zaloge, pa jih nočejo oddati kupovalcem. Oblast se naj ne straši, da uporabi, če treba, tudi internacije in zakon o zaščiti države. Navajal je primer, ko so zalotili trgovca, ki je imel v zalogi 12 vagonov masti in je ni hotel prodati. Bil je interniran, blago pa zaplenjeno.

Slovenski politični voditelji so se s predsednikom vlade posvetovali tudi o vseh drugih perečih gospodarskih in socialnih vprašanjih Slovenije in sprejeli potrebne sklepe.

Obpravnavali so tudi vprašanje o posojilu banovini za nabavo nujnih življenjskih potrebščin Slovenije. Ban ja zastopal stališče, da je potrebno pooblastilo za najetje kredita do 100 milijonov dinarjev. Ta kredit bi služil kot obratni kapital za nakup žita. Predsednik vlade je naročil, naj banovina zaprosi za to pooblastilo in ga bo takoj dobila. Na razpolago bo tudi potreben denar za posojilo.

Do konca novembra mora biti po odredbi vlade v Sloveniji zgrajenih pet skladišč za žito. Štiri že delajo.

Osrednja vlada je dovolila 100 milij. din kot obratni kapital mestnim in onim občinam, ki so pretežno delavske, brezobrestno.

Pripravljena je uredba o 6 milijardnem notranjem posojilu, ki se bo porabilo za javna, zlasti za melioracijska dela.

Od tega šestmilijardnega posojila se bo letno porabilo po 2 milijardi. Z deli bodo pričeli že letos v oktobru. Načrti so na splošno že izdelani. Kolikor se tiče gradbenih del za Slovenijo, se bodo dela še določila v sporazumu z banovino in bivšim ministrom za zgradbe dr. Krekom.

Vlada pripravlja uredbe o preskrbi prebivastva z živili. Po teh uredbi bo preskrbljeno, da bo po vseh delih države dovolj žita in moke. Ugotovljeno je, da bo letošnji pridelek koruze zelo dober. Koruza bo tudi dozorela. Po uredbi bo določeno, če bo potrebno mešanje pšenične moke s koruzo, tako da bomo dobili v vsej državi enoten kruh in enotno ceno.

Na seji Prizada je bilo sklenjeno, da se poleg 900 uvoznice za 900 vagonov žita, ki so bile sedaj izdane za uvoz v Slovenijo, do prihodnje seje Priza-

da, ki bo h koncu septembra, izda še 1000 uvoznice v isti namen.

Da se skrb za prehrano siromašnih otrok ne bi prepustila naključju in zasebni pobudi, je prosvetni minister dr. Anton Korošec podpisal odlok, s katerim naroča vsem šolskim oblastem, da morajo pri vsaki šoli, v vsakem večjem naselju organizirati šolsko kuhinjo, kjer pa ta že je, jo morajo razširiti, da more sprejeti več otrok. Sredstva za ustanovitev oz. razširitev teh kuhinj se bodo zbrala od državnih ustanov, občinskih sredstev, šolske poliklinike, ženskih društev, dobrotelnic, narodnih in domoljubnih organizacij, od premožnejših staršev, preskrbljenih otrok in od posebnih prireditev, ki se bodo prirejale v korist tem kuhinjam.

Po sobotnem posvetu na banovini je predsednik vlade Cvetkovič dal naslednjo izjavo:

»Na današnji konferenci pri banu dravske banovine smo v glavnem pretresali vprašanja o prehrani, ki so danes najvažnejša po vsem svetu in pri nas. Če govorimo o prehrani, ne razumemo pri tem samo prostega oskrbovanja in zagotovitve zalog, temveč tudi nadzorstvo nad cenami za vse blago, ki je v zvezi s prehrano. Vsem upravnim organom sem dal navodila, in sem danes to ponovil tudi pri banu dravske banovine, da se odločno nastopi proti vsaki špekulaciji z živežem, proti umetnemu zvišanju cen itd. Izdal sem kar

najbolj drastične ukrepe proti vsem, ki skušajo z umetno špekulacijo neutemeljeno zviševati cene življenjskim potrebščinam. Internacije s prisilnim delom bodo običajna kazen za vse vrste špekulantov. Najstrožje nadzorstvo upravnih organov bo opomin za vse upravne uradnike, ki bi jemali svojo dolžnost nalahko. Tako bo prehrana ne samo zagotovljena, marveč bo tudi po znosnih cenah, ki morajo odgovarjati današnjim razmeram.

Pretrseli smo tudi vprašanje o brezposelnosti v industrijskih podjetjih. Ukrepi, ki jih bomo sprejeli glede tega vprašanja, bodo zagotovili stalno delo in zaslužek delavcem brez obzira storitvenosti industrijskih podjetij v sedanjih razmerah.

Javna dela, ki jih bodo kmalu začeli, bodo popravila vse tiste pretese, ki so jih mednarodne razmere prinesle tudi naši domači delavnosti.«

*

To napoved predsednika vlade, za katero je značilno, da je bila dana ravno v Sloveniji, ki je od malih in velikih špekulantov spričo prevelike obzirnosti oblasti v državi največ trpela, bo enodušno pozdravilo vse slovensko ljudstvo, saj mu ta izjava z najvišjega mesta zagotavlja med drugim, da bo pristojno uradništvo moralo svojo dolžnost pri pobijanju draginje izvajati strogo, brez ozirov na desno in na levo, ki bi si jih marsikdo rad tako ali tako zagotovil.

Boj proti draginji

Pretekli torek se je pri g. banu dr. Marku Natlačenu zglasil zastopnik centralne ZZZ, da bi se med drugim razgovarjal tudi o ukrepih, ki so potrebni za uresničenje resolucij zbora funkcionarjev ZZZ z dne 6. t. m. G. banu je omenil, da je rastoča draginja za delavstvo neprenosljiva in da je treba vse storiti, da se verižnikom in navijalcem cen prepreči izrabljanje delavskih slojev.

Na vprašanje, če bo borba proti tem pijavkam ostrina in dosledna, je g. ban zagotovil ostrino ukrepov oblasti. Posebej je opozoril, da je v tej stvari že dal istega dne uredniku Slovenca obširno izjavo. To izjavo je »Slovenec« prinesel v sredo, dne 18. t. m.

G. ban je na kratko orisal dosedanja prizadevanja upravnih oblasti za zaježitev rastoče draginje. Sodišču je bilo prijavljenih 21 oseb, policija v Ljubljani je sama kaznovala 128 oseb, proti 37 pa še teče preiskava.

Zakoni, ki jih imamo, so zadostni, da z njihovim izvajanjem moremo ostro nastopiti proti špekulantom. Vendar je oblastem potrebna pomoč delavskih slojev in zlasti apelira na vodstvo delavskih organizacij, da oblasti v interesu delavstva pri njenih prizadevanjih podpirajo.

ljivo kolektivno pogodbo in uredilo svoje odnose z delodajalci.

ZA ODPUŠČENE DELAVCE

Delavec, ki iz kakršnega koli vzroka zgubi delo, mora 14 dni, dokler mu ne poteče odpovedni rok vsak dan na delo k staremu delodajalcu. Med tem časom zato ne more iskati nove zaposlitve. Po 14 dneh je zato običajno brezposeln in traja nekaj časa, da novo zaposlitev dobi. Centralno tajništvo Delavskih zbornic je na predlog uprave ljubljanske zbornice, napravilo zato poseben osnutek za zakonsko uredbo. Po tej uredbi mora delodajalec v odpovednem roku delavcu dati po njegovih izbihi gotove ure ali dneve dopustov in sicer plačanih, da more delavec te izkoristiti za iskanje nove službe.

AKCIJA ZA PREHRANO

Akciji Zveze združenih delavcev proti rastoči draginji in za uvedbo in pravilno organizacijo aprovizacij se je pridružila tudi Delavska zbornica. Banski upravi je poslala zato sledeče predloge:

1. Za brezposelne in vse one, ki nimajo nikakih sredstev naj se zajamči brezplačna podelitev najpotrebnejših živil in kurjave.

2. Vsem onim, ki so le delno zaposleni in imajo le delna sredstva za preživljenje, je preskrbeti živila po znižanih cenah.

3. Vsemu prebivalstvu brez razlike potrebno količino za življenje potrebnih sredstev po maksimalnih cenah.

Banska uprava naj s primernimi ukrepi Sloveniji zasigura zadostne količine pšenice, koruze, moke in ostalih živil ter odredi tudi občinam, da te v svojem delokrogu poskrbe za redno občinsko aprovizacijo.

Podprimo oblast proti verižnikom!

Prvi uspehi ZZZ v boju proti draginji se že kažejo. Sklepi zbora funkcionarjev ZZZ z dne 6. t. m., ki smo jih poslali na vsa odločilna mesta, stopajo v življenje. Na teh mestih spoznavajo, da so smeri, ki jih je naša organizacija nakazala s svojimi zahtevami za ureditev življenjskih prilik, edino pravilne. Izjava predsednika vlade in predsednika Jugorasa g. Dragiša Cvetkoviča po sobotni anketi na banski upravi v Ljubljani izpričuje, da bodo naše zahteve uveljavljene.

Konec je božanja, konec je tudi vsakega mečkanja in obotavljanja. Ljudskim pijavkam stopa oblast sedaj trdo na prste. V banovini Hrvatski se vršijo aretacije, zaplembe prekrivanih živil, zaplembe živil tam, kjer so cene dvigali preko običajne višine. Trgovci in verižniki so dobili svoja posebna prisilna bivališča. Tako je prav, tam naj se v pomanjkanju naučijo spoznavati pomanjkanje tistih, ki so jih izžemali.

Slovenska banovina hitro dela na ukrepih za zadostne zaloge z živili. Zahteva zato stotilijonskih kreditov. Sredstva za javna dela se bodo dobila. Varnostni in upravni organi so resno nastopili proti kršiteljem zakonov. Tudi pri nas verižnikom zaplenjajo njihove zaloge, začinjajo izrekat visoke kazni, pošiljajo prve izkoriščevalce težkih prilik v konfinacijo. Čuvarjem zakonov in postav je jasno zapretno z brezobzirnim postopkom proti njim, če ne bodo svojih dolžnosti točno in dovolj hitro vršili.

Oblast je tedaj na delu, mi ji pa pomagajmo po svojih močeh. Vsako prikrivanje in čezmerno kopicenje živil, vsako čeznormalno drago prodajo in ponujanje nemudoma prijavimo. Čim hitrejši bo postopek tudi iz naše strani, tem hitrejša bo mogla oblast zatrete vsak nezdrav pojav na našem življenjskem trgu.

kraja in sicer: Stari trg ob Kolpi in Babno polje v logaškem kraju. Tam bodo morali umazani izkoriščevalci današnjih prilik delati težko pokoro. Ziveti bodo morali v enakem siromaštvu kakor tamkajšnji ljudje pod nadzorstvom oblasti in jim nobena posredovanja in tudi ne polna mošnja denarja ne bo nič pomagala.

G. ban je s to izjavo jasno opredelil svoje stališče in se je z vso odločnostjo postavil na stran revnih slojev, ki jih bo tako obvaroval nepotrebne izkoriščanja in preteče bede.

Viničarji se bodo selili

(Nadaljevanje.)

Človeška srca so postala brezčutna, tudi naših gospodarjev. Pokazali smo to zadnjič. Ali po takem ravnanju upravičeni očitki, ki jih viničarji večkrat dobivamo, da smo malobrižni za gospodarjev imetek, da bi morali skrbeti tudi za gospodarja, ne samo zahtevati vedno večjih plač!

Kako naj bo na splošno viničar »boljši«, ko pa ga mnogi delodajalci delajo sami slabega. Ko je še mlad ter ima morda večje število otrok, se ga otepajo in tudi preganjajo radi otrok.

Še pred dvema dnevoma mi je tožila mlada mati šestih otrok: »Prejšnji najin gospodar je prodal viničarijo, v kateri stanujeva in služiva že več let. Pa smo se sporazumeli z novim za nadaljnje službovanje. Namerava pa ta gospodar prizidati pri viničariji še hišico za sebe in svoje, kamor bi prihajali na počitek in razvedrilo. Pa je milostljiva, žena novega gospodarja, tega pregovorila, da nam je prišel odpovedat službo še zadnji dan. Po zanesljivih osebah sem izvedela kmalu potem, da dotična gospa pač otrok ne vidi rada. Tako sem še le tedaj izvedela za vzrok službene odpovedi in »najime krivde«.

Pa to pač ni edinstven primer in dogodek. Kako naj potem viničar vzljubi svoj poklic, delo in skrb za gospodarjevo premoženje, ko pa vidi, da on ne mara

nih cenah.

3. Vsemu prebivalstvu brez razlike potrebno količino za življenje potrebnih sredstev po maksimalnih cenah.

Banska uprava naj s primernimi ukrepi Sloveniji zasigura zadostne količine pšenice, koruze, moke in ostalih živil ter odredi tudi občinam, da te v svojem delokrogu poskrbe za redno občinsko aprovizacijo.

njega kot človeka, ampak zgolj njegove telesne moči. Sicer bi se ne otepal viničarjevih otrok, ker še pač delati nemorejo, in starce zato, ker delati že več ne morejo.

Ne bil pa bi ta spis popoln, ako bi se v njem ne spomnili, da je med letos odlovljenimi viničarji precej takih, ki so se v svoji upornosti lansko leto, ali pa že letos, predrznili nekaj premožljivi pri podpisovanju viničarskih pogodb, ali pa so bili celo tako hudobni, da so se drznili soviničarje opozarjati na številne nezakonitosti v predloženi in diktirani pogodbi. Tudi nad take je letos prišel čas maščevanja, to še posebno, če so bili dotični viničarji člani svoje stanovske organizacije.

Tovariši viničarji! Kot Vaš stanovski tovariš Vas vse pozivam, kateri ste sprejeli letos nezaluzen udarec, — službeno odpoved, ne da bi se zavedali kake krivde, da — potrpite. Upajte, da bode našli pri svojih novih gospodarjih več človečanskega čuta, dočim si Vaši dosedanji delodajalci morda ne bodo mogli priznati, da so dobili namesto vas v službo boljše in strokovno sposobnejše viničarje. Postali ste pač žrtve kapitalistično-liberalne miselnosti in sebičnosti svojih gospodarjev. Kateri še do danes morda niste člani svoje stanovske organizacije, vstopite v njene vrste. Samo ta je že do danes priborila za viničarsko delavstvo ogromno uspehov in veliko zaščite, o kakoršni se še našim prednikom pred par desetletji niti sanjalo ni. Organizirajte se tudi vi, in tako z nami skupaj enotni pomagajte, boriti se za izvedbo naših zakonitih pravic. Veliko zakonite zaščite smo si že priborili, a hočemo si je še več, da ne bode nečloveška miselnost mnogih naših delodajalcev še vedno skušala na vseh koncih in krajih odbiti določila naših sedanjih zakonitih pravic dobljenih po uredbi in dopolnilni uredbi viničarskega reda.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Litija in Sv. Pavel. Vsa ostala podjetja v Sloveniji so delavstvo odpustila brez vsakih podpor.

Reducirano delavstvo naj bi po predlogu Delavske zbornice podpirali lastniki tekstilnih in predilniških obratov in javne ustanove.

O omejevanju obratov ali o prekinitvi obratovanj je zbornica napravila poseben pravilnik, po katerem podjetja ne bi smela samovoljno postopati, ampak samo v soglasju s prizadetimi zastopniki delavcev, Delavske zbornice in javne oblasti.

Delavska zbornica je po sklepu zadnje seje upravnega odbora sestavila tudi predloge za sklenitev nove kolektivne pogodbe za tekstilno stroko. Ta pogodba iz decembra 1938. l., v tarifnem delu pa naj se prilagodi novim obstoječim draginjskim razmeram in tehnični spopolnitvi obratov. Ker niso vsa tekstilna podjetja včlanjena v Zvezi delodajalcev tekstilne stroke, naj g. ban sprejeto kolektivno pogodbo med to Zvezo in med strokovnimi organizacijami razširi na vsa tekstilna podjetja v naši banovini. Zveza delodajalcev tekstilne industrije pa je sporočila, da z njene strani ne bo ovir za ta pogajanja. Tako upamo, da bo v posredovanju Delavske zbornice tekstilno delavstvo končno zopet dobilo sprejem-

Naša borba - naša rast

Iz centrale

KOLENDARČEK ZZD

Naš organizacijski koledarček je pripravljen za tisk. Vse podružnične odbore prosimo, da nam nemudoma sporočijo, koliko koledarčkov naj damo v tisk za njihovo podružnico. Istotako je zadnji čas, da nam podružnični poverljeniki za nabiranje glasov pošljejo že naročene oglase.

ZNANKI ZZD

Na mnoga naročila naših podružnic je centrala založila novo serijo naših članskih znakov. Člane opozarjamo na to in jih prosimo, da pri svojih podružničnih odborih naročene znake dvignejo ali da tam nove naročijo. Odbori naj nam nova naročila nato dostavijo. Cena za znak je ostala stara — 8.— din za komad.

ORGANIZACIJSKI SESTANKI

Ponovno pozarjamo vse podružnice, da je banska uprava v Ljubljani dovolila sestanke in občne zборе strokovnih organizacij. Sestanke in občne zборе pa je seveda treba z navedbo dnevnega reda, kakor je bilo to tudi preje, prijaviti politični oblasti. Možno je sestanke prijaviti oblasti tudi za več mesecev naprej.

PROTIDRAGINJSKA AKCIJA

Okrajna glavarstva in uprave avtonomnih mest imajo po Uredbi za preskrbo prebivalstva pravico določiti za svoj okoliš za življenjske potrebščine maksimalne cene.

Ko dobivamo z vseh strani poročila, kako trgovci z živili in gostinske ter pekarske obrti svojevoljno neprestano dvigajo cene, naročamo zato vsem odborom:

1. Takoj zahtevajte od okrajnih glavarstev in od predstavnikov avtonomnih slovenskih mest, da določijo na podlagi pooblastila iz § 150. O. z. maksimalne prodajne cene za kruh, za moko, za mast, za meso in za druga najnujnejša živila.

2. Apelirajte nanje, da posvete vso skrb za pravočasno preskrbo potrebnih količin živil za prebivalstvo na svojem teritoriju.

3. Naj preskrbijo sredstva, da bodo brezposelnim delavcem in njihovim družinam mogli nuditi zadostno prehrano brezplačno, delno zaposlenim pa po zelo znižani ceni.

Posebej opozarjamo, da so cene kruhu, kakor so jih določila pekarska podjetja v nekaterih krajih, daleko previsoke. Pod nobenim pogojem kruh v razprodaji ne sme biti dražji, kakor je cena krušne moke pri prodaji na drobno.

PRIJAVE VERIŽNIKOV

Skrbite, da trgovci in prekupčevalci pa tudi nihče drug ne bo izkoriščal sedanje položaja za kopičenje svojega premoženja. Kjerkoli zapazite nered, ga takoj pisмено prijavite varnostnim organom, policijski oblasti, srezkim načelstvom. Nam pa istočasno sporočite točne podatke, da tudi s svoje strani poskrbimo, da se taki pojavi v kali zatrejo.

Sv. Lovrenc na Pohorju

Čudno in neverjetno je, kar se dogaja. — Ni še dolgo, ko smo imeli pogajanja z našimi kmeti za kolektivno pogodbo, za žaganje in podiranje lesa. Zahtevali smo le malenkost več plače od m³, pa še to nam nočejo dati. Njih lesne cene so se dvignile zelo visoko, tako da so dobili za les za 125% več kakor druga leta, nam pa še niso plač nič zvišali.

Kaj pa bomo mi rekli ubogi delavci, ki moramo dati za živč 125% več kakor lansko leto.

Porast draginje je grozen. Trdosrčni so pa naši delodajalci tako, da mislim tega ni daleč okoli. Od nas zahtevajo 13—15 urno delo za 40.— din, katere bi morali zaslužiti v 8 urah po sedanji draginji. Kmetje, ki so lansko leto plačevali akordno delo od m³ 13.— din, plačajo letos 15.— din. Vrh tega so pa nam še po našem računu plačali skoro manj kakor druga leta. Če bi naši delodajalci plačevali po %, kakor so se cene z ozirom na prejšnja leta dvignile, bi morali delavci prejeti najmanj 25 din od m³ za podiranje, za žaganje pa najmanj 60.— din. Tako bi lahko živeli vsi delavci dostojno in da bo imela naša mladina kaj jesti, ki nas tako milo prosi kruha, ko pridemo iz dela domov. Ali ne bi bilo sramotno, da bi nam rastle slabiči v tej lepi Sloveniji. Otroci pa, ki nima zadosti hrane v teh najlepših letih, ostane slab, vrh tega še začne bolehati in ostane slabši celo življenje. Prišla bo zima, ko ne bodo imeli kaj obleči, sirote bo zeblo, tega naši kmetje ne sprevidijo. Le v najljepši dobi življenja ga imajo radi da dela in gara. Dokler je majhen ga ne vidijo in ko postane star, ga tudi pahnejo od sebe.

Zato pa tov. iz Sv. Lovrenca, stopimo na noge in pohitimo vsi z našo ZZZD v pomoč naši mladini. Pustite rdečkarje izpred oči, ki so nas vodili za nos dolga leta, in nam zidali gradove, nazadnje nam črnih bajt niso imeli dati. Prepričani smo, da

je le ta pot prava, ki smo si jo začrtali v naša srca, hodimo po njej, upajmo pa, da bodo hodili z nami tudi krščanski možje.

Kranj

V sredo dne 13. 9. t. l. se je vršila v drugi poravnalna razprava na tuk. srezkem načelstvu za Jugoslovansko tvornico Gume, katere so se udeležili zastopniki podjetja, strokovna organizacija SDSZJ in ZZZD, zastopnik Delavske zbornice in obratni zaupniki. Razpravo je vodil podnačelnik g. Lojk. Na velik porast draginje so zastopniki delavstva v podjetju obrazložili predlog za zvišanje draginskih doklad 30%. Zastopnik podjetja je z raznimi motivacijami o težkočah podjetja zavzel stališče, da ta predlog v celoti ne sprejme in da je pripravljeno podjetje ugoditi delavstvu z 10% poviškom. Ker pa ni prišlo do sporazuma med podjetjem in zastopnikom delavstva, ta razprava ni imela zaželeni uspeh, gre po sporazumu obeh strani na razsodišče. Zelja ZZZD je, da se čim ugodneje reši poravnava med podjetjem in delavstvom v prilog delavstva, ki je popolnoma upravičeno v teh težkih časih naraščajoče draginje prositi in zahtevati za zboljšanje obupnega položaja povišanje mezde, in nikakor ne pretirava svoj zahtevek z ozirom na res veliko podražitev življenjskih potrebščin.

Predoslje

Najlepše se zahvaljujemo vsem članom in drugim delavcem, ki so se udeležili našega romanja na Šmarno goro. Vrnili smo se na svoje domove polni prepričanja, da da nam bo s priprošnjo božje Matere uspel naš upravičeni boj za vsakdanji kruh in naše delavske pravice.

V nedeljo dne 22. septembra bo po jutranji sv. maši sestanek, na katerega naj vsi člani pripeljejo svoje sotovaršiške sotripine, da bomo tako vse naše delavstvo strnili v eno močno borbeno fronto.

Trbovlje

V soboto dne 21. septembra se vrši članski sestanek naše ZZZD v »Društvenem domu« ob 5 (peti) uri popoldne. Udeležba za vse člane obvezna.

Pravilnik »Bolniško podpornega fonda« je članom na razpogo pri rajonskih blagajnikih in v tajništvu ZZZD, v Društvenem domu v Trbovljah. Vsak član dobi en izvod omenjenega pravilnika.

Vuhred

Že dolgo se nismo nič oglašili v »Slovenskem delavcu«. Sporočamo vsemu delavstvu širom Slovenije, da smo romali na Mali Šmaran na Gorco. Vsi romarji so bili zelo veseli in vsak je odšel z Gorce ze željo, da bi se to ponovilo vsako leto.

Pri nas se še vedno najdejo delodajalci, ki nimajo smisla in čuta za delavske plače. Nič nočejo vedeti, da so se tudi za nas delavce življenjskim potrebščinam cene dvignile. Zato delavci vseh strok, zavdajte se, da je v skupnosti rešitev za nas. Če se bomo vsi združili in skupno zahtevali plače, bomo uspešni. V ta namen sklicujemo sestanek in sicer 29. 9. ob 9. uri v gostilni Zgerm. Odbor vabi vse člane in tudi nečlane delavce, da pridete v velikem številu in točno ob določeni uri, da se pogovorimo o vseh naših težavah. Vsi se borimo, ne da bi nekateri stali ob strani in čakali, kaj mu bodo priborili drugi. Zato delavci vsi se združimo v eni močni organizaciji in to naj bo naša ZZZD, ki je edino prava katoliška in res delavska organizacija.

Tobačni delavci

Podpisana organizacija tobačnih delavcev ZZZD je na svoji širši seji sestavila sledečo resolucijo, katera je bila poslana na merodajna mesta.

1. Tobačno delavstvo - podružnica ZZZD v Ljubljani ugotavlja, da je ljubljanska tobačna tovarna vedno bolj v zastoju. Od 1. januarja 1940 je kontingent dela in kredita v tej tovarni zmanjšal tako, da kljub vsem redukcijam in upokojitvam za sedanjost stalaž ni več zadosti dela. 50 sezonskih delavcev je izmenoma vedno na 14 dnevnem dopustu.

2. Delavci, ki so na dopustu z 12 dnevnim plačo, ne morejo dostojno preživeti sebe, še manj pa svoje družine. Zato zahtevamo, da se program dela in kredita v ljubljanski tobačni tovarni poveča.

3. Treba je, da se ljubljanski tobačni tovarni vrne produkcija cigar, ker sam konzum cigar v dravski banovini predvideva, da bi bilo treba preko 150 delavcev za produkcijo cigar, sedaj jih pa izdeluje samo 8 delavcev.

4. Ugotovljeno je tudi, da ljubljanski tobačni tovarni ni določen niti tolik kontingent dela, kakor je to potrebno za kritje porabe tobačnih izdelkov v dravski banovini sami.

5. Ljubljanski tobačni tovarni se je zmanjšal stalaž stalnega delavstva od 520 na 462 stalnih mest v mesecu juniju t. l. kljub zagotovitvi od strani Uprave državnih monopolov v Beogradu ob priliki pogajanj dne 15. in 16. marca t. l., da ostane stalaž stalnega delavstva na 520 stalnih mest. Zahtevamo, da se krivica popravi.

Zato predlagamo, da se v sledečem redu popravi stalaž stalnega delavstva:

I. a. kategorija	34 mest
I. b. kategorija	60 »
II. kategorija	120 »
III. kategorija	306 »

Skupaj 520 mest

Ker so mes ta I. in II. kategorije sistemizirane, je treba, da se za ljubljansko tobačno tovarno napravi popolnoma nova sistemizacija stalnih mest v sporazumu z organizacijo in vodstvom tovarne in da Uprava državnih monopolov prejete predloge brezpogojno odobri.

6. Da Uprava državnih monopolov izda pravilnik pokojninskega fonda s popravami, kakor je objavila.

7. Živimo v izrednih časih, draginja narašča iz dneva v dan tako, da delavstvo s skrbjo gleda v bodočnost in ne ve, kako se bo preživljalo. Dobilo je pa povišek 10% to je po kategorijah od 50 do 150 din mesečno. Zato je upravičeno, da ponovno zahteva povišanje draginskih doklad za 30%, ker so se življenjske potrebščine podražile preko 60%.

Laško

Precej časa je že preteklo, odkar smo se mi iz Laškega nazadnje oglašili. Gotovo že drugi mislijo, da smo že popolnoma zaspali; pa to ni res. Naša mlada organizacija deluje naprej. Preteklo nedeljo smo tudi mi romali na sv. Planino. Romanja se je udeležilo 30 članov in še precej drugih naših somišljenikov. Romanje je poteklo v največje naše zadovoljstvo. Vsi želimo, da bi se taki delavski tabori vršili od sedaj naprej vsaj enkrat na leto ako ne več, da se tako zbiramo pri Marijinih svetiščih kakor so se zbirali nekaj naših predniki, ko so branili našo zemljo pred krvoločnimi Turki. Ker le ako bomo s Cerkvijo sodelovali in se k njej zatekali, tedaj bo naše delo pravo in zmaga bo naša.

Naj živi Zveza združenih delavcev in vsi slovenski delavci naj se strnejo okrog nje. Prihodnji sestanek bo ob 8. uri v gostilni Perdih. Pridite vsi!

Kamnik

Enajstega septembra smo podpisali s podjetjem Titan zastopniki strokovnih organizacij in obratni zaupniki v podjetju zapiski o novem povišanju delavskih plač. Še enkrat povdarjamo, da so organizacije po zaslugi zavednih članov dosegle, kar so mogle za vse delavstvo. Poudarjamo, da z uspehom nismo popolnoma zadovoljni in da bi bil lahko drugačen, če bi bilo vse delavstvo kakor en mož zbrano okrog organizacijskih vodstev. Tako pa mnogi pustijo z zaničevanjem vredno brezbržnostjo, da samo nekateri zanje plačujejo, samo nekateri zanje zborujejo, se samo nekateri zanje pri podjetju bojujejo. Uspeh seveda ni tak, kakor bi moral biti.

Pri pogajanjih smo poleg zvišanja mezd dosegli tudi že našo staro zahtevo: plačane dopuste. Dopusti bodo sledeči:

Delavci od 1 do 3 let dobijo 3 dni,

Delavci od 3 do 5 let dobijo 5 dni plačanega dopusta na leto.

Delavci nad 5 let dobijo 8 dni plačanega dopusta na leto.

Tudi ta pridobitev je uspeh strokovnih organizacij in je prav, da se delavstvo tega zaveda ter organizacijo podpre moralno in finančno.

Duplica

Naša mezdana pogajanja kar ne morejo priti v pravičen tek. Gospodje že najdejo priliko, da se tako izognejo. Pretečeno soboto so se zato zastopniki strokovnih organizacij zopet zbrali na posvetovanje in določili tiste zahteve, ki jih delavstvo upravičeno stavi na podjetje. Še tekem tega tedna pričakujemo od tovarne odgovora, da nam na naše pismente vlogo sporoči dan pogajanj. Če bi tudi to pot ne dosegli, kar nam po zakonitih predpisih gre, bomo oblast prosili za poravnalno razpravo.

Celje

Naša podružnica je imela pretečeno nedeljo svoj redni sestanek. Udeležencev je bilo toliko, da so komaj vsi dobili zadosti prostora. Zlasti je bilo na tem sestanku, katerega se je udeležil v imenu centrale tudi tov. Bitežnik Mirko, zelo veliko čevljarskih pomočnikov. Ti so namreč v okvirju naše podružnice v obrambo svojih pravic stvorili poseben odsek in hočejo pridno na delo za rast organizacije in za človeka dostojno življenje. Napravili

so že osnutek za kolektivno pogodbo in so jo te dni predložili svojim gospodarjem. Upamo, da bodo ti razumeli sedanje težke čase, ki ne tarejo samo njih, ampak še veliko bolj čevljarske pomočnike in vajence in da bo kolektivna pogodba v kratkem sprejeta.

Na posredovanje centrale Zveze združenih delavcev je naša mestna občina mestnim uslužbencem te dni zvišala plače. Zvišane plače tečejo že od 1. sept. dalje. Centrali in mestni upravi je delavstvo zato lahko hvaležno.

Centrala ZZZD je posredovala pisмено tudi pri veletrgovini Stermecki, da zviša plače krojačem in šiviljam v svojem obratu. Pričakujemo, da bo podjetje ob razumevanju sedanjih težkih prilik na posredovanje centrale ZZZD upravičenim željam tega delavstva ustreglo in plače dvignilo, da kupno moč delavstva izenači s prodajnimi cenami na življenjskem trgu.

Dolenja vas

Naša podružnica lesnega delavstva v Dolenji vasi je na podjetje kneza Auerperga vložila preko centrale v Ljubljani zahtevo po novem zvišanju plač. Sicer res še ni mnogo časa, odkar smo dosegli pri tem podjetju zadnji povišek, toda od takrat se je vse okrog nas tako podražilo, da nič več prav ne moremo s svojimi skromnimi zasluži živeti. Še za nas same je premalo, kako naj potem skrbimo za svoje družine. Pričakujemo, da bo podjetje v kratkem odgovorilo in nas povabilo na nova pogajanja in da bo našim upravičenim zahtevam tudi v celoti ugodilo. Delavci pa naj se trdno oklenejo organizacije. Samo če smo med seboj kar močno tesno povezani in složni, bomo mogli prav varvati svoje koristi in doseči to, do česar imamo pravico.

Sevnica

V tovarni Vinkle smo po kratkem presledku zaradi narasle draginje začeli z novo mezdnjo akcijo. Dne 31. 8. smo podpisali s podjetjem zapisnik o pogajanjih, s katerim smo za tamkajšnje delavstvo dosegli tele uspehe:

Tovarna Vinkle dovoli k sedanjim mezd dam tole povišanje:

Za poročene delavce 50 p na delovno uro, za neporočene delavce 35 p na uro, za delavke 20 p na uro. Nove plače stopijo v veljavo 7. septembra. Če se bodo cene živilom še spreminjale se po tem dogovoru soprodno po % rasta ali padca cen življenjskih potrebščin, spreminjajo tudi naše plače. Tako smo za delavstvo zopet napravili nekaj koristnega, kar nas same najbolj veseli.

Maribor

Na svojem posestvu v Kamnici je nenadoma preminul zadet od kapi občesposlovani mestni fizik dr. Alfonz Wankmüller. Imenovani zdravnik je bil res pravi oče mestnih revežev in revnih delavcev, ki ga bodo zelo pogrešali. Bil je tudi šef-zdravnik mariborskih gasilcev in reševalnega oddelka, ter dolga leta zdravnik OUZD. Dr. Wankmüller je bil menda edini zdravnik OUZD, ki ni imel nikdar nobene pritožbe. V boleznih so se delavci z velikim zaupanjem obračali nanj in je imel za vsakega prirazno besedo in sočutje. Dr. Wankmüller je bil v resnici, kakor mu je govoril na grobu predsednik zdravniškega društva g. dr. Pihler, zdravnik po božji volji in pravi usmiljeni samaritan. Nikdar v življenju, tudi v najresnejših časih ni zatajil svojega katoliškega prepričanja in kljub številni družini je z izdatnimi zneski podpiral revne delovne sloje. Bil je tudi šolski zdravnik in pravi svetovalec naši mladini. Rajni dr. Wankmüller je bil tudi velik prijatelj našega katoliškega delavskega pokreta in se je živo zanimal za ZZZD, njen razmah in nas vedno rad podpiral s svojimi bogatimi naveti. Z izgubo zdravnika dr. Wankmüllerja je med vsemi sloji v Mariboru nastala vrzel, ki jo bo le težko izpopolniti. Njegov pogreb, katerega so se udeležili rezervni in aktivni častniki, vod vojakov, več sto gasilcev, člani ZZZD, mnogo mladine in vseh drugih slojev, je pričra, kako je bil priljubljen in menda še nobeden zdravnik ni imel toliko pogrebcev. Vojaška in gasilska godba sta ga spremljali na zadnji poti, trije govorniki so se poslovili od mnogo prerano umrlega, pevci so odpeli žalostinke in pričle so padati grude na krsto katoliškega vzor-moža, katerega smo vsi tako zelo, zelo ljubili. — Katoliškemu delavskemu vzor-zdravniku Wankmüllerju ohranimo svetel spomin.

*

Najmlajša Prosvetna društva iz delavskih predmestij Maribora, Pobrežja, Tezna in Radvanja vprizoriijo s skupnim sodelovanjem v Narodnem gledališču v Mariboru v nedeljo, dne 6. oktobra 1940 krasno Narodno igro Finžgarjevo »Naša krič«. Vse naše članstvo opozarjamo na to edinstveno prireditev in jim priporočamo, da si jo ogledajo.

Zahteve slovenskih viničarjev

Strokovna zveza viničarjev je kot zastopnica 40.000 viničarjev dne 10. t. m. sklenila te resolucije:

1. Maksimiranje cen življenjskih potrebščin na najnižjo možno stopnjo, tako da bo lahko vsak viničar in delavec nakoval potrebno prehrano in druge potrebščine zase in svoje družine obstoj.

2. Takoj naj se investira potreben kapital za obnovo vinogradov ter se v zapuščenih vinorodnih krajih začne melioracijska dela, kjer se zasadi vinska trta, tako da bodo ta dela že to zimo.

3. Povsod v viničarskih krajih naj se takoj začne z javnimi deli, popravili cest, regulacijo vod itd., pri katerih se prvenstveno zaposle viničarji.

4. V zvezi s točko 3., naj se osnujejo po vseh vinorodnih krajih posebni odbori za javna dela in ljudsko prehrano, v katerih naj imajo viničarji po svoji številni moči primerno zastopstvo. Naloga teh odborov je, da kontrolira javna dela ter s pomočjo občin in nabavljalnih zadrug pravočasno preskrbe potrebno prehrano za javna dela.

5. Prisilna rekvizicija vseh odvišnih živil, ki se morajo dati na razpolago tem odborom.

6. V uredbi viničarskega reda § 6 določena mezda se mora dvigniti z druginjsko doklado sorazmerno, tako da bo vsak vinogradnik, ki ni kmet, plačeval minimalno mezdo za delovno osebo in dan najmanj po 18 din, za težka dela pa 50% več. Tozadevno naj g. ban dravske banovine takoj skliče anketo iz zastopstev Vinarskega društva za dravsko banovino v Mariboru in Strokovne zveze viničarjev ZZZD v Ljutomeru.

7. Do nadaljnjega, dokler se te neurejene razmere ne ustalijo ter izboljšajo, se viničarjem ne smejo zaračunati v denarno mezdo drugi odvišni naravni prejemki, kakor mleko, drva in deputatna zemljišča.

8. Vinogradništvo se mora prisiliti, da svoje vinograde izboljšuje z intenzivnim in racionalnim obdelovanjem ter jih ne zanemara v veliko narodno škodo, kakor in predvsem v škodo viničarjev kot obdelovalcev. Za obnovo vinogradov našega slovenskega kmeta-vinogradnika naj priskoči na pomoč država s potrebnimi krediti, velevinogradništvo in meščansko vinogradništvo pa naj to stori v lastni režiji. Kdor se temu ne pokorava, naj se mu vinograd

odvzame, katerega obnovi država ali banovina ter se lastniku vrne šele tedaj, ko so obnovitveni stroški pokriti.

9. Povsod tam, kjer še ni, naj se ustanove kontrolni odbori za pobiranje draginje, v katerih morajo imeti viničarji po svoji številni moči primerno zastopstvo. Ti odbori naj dobe uradni značaj s pravico, da vsak čas kontrolira cene pri trgovcih in drugih prekupčevalcih ter vsako kršitev takoj naznanijo.

10. Zahtevamo, da se takoj pristopi k uzakonitvi uredbe o minimalnih mezdah za poljedelsko delavstvo med viničarji. Ta mezda ne sme biti manjša, kakor je v uredbi viničarskega reda določena za viničarje.

11. Pri kr. banski upravi dravske banovine ustanovljen »viničarski sklad« se naj uporablja v nujnih primerih na predlog Strokovne zveze viničarjev ter tvori bazo za uzakonitev splošnega socialnega zavarovanja viničarjev in poljedelskih delavcev.

12. Zahtevamo, da se za težka vinogradniška dela, kakor rigolanje in škropljenje, že sedaj takoj uzakoni obvezno zavarovanje zoper bolezni in nezgode, ker so ta dela združena z nevarnostjo poškodb in zastrupljenj. To zavarovanje naj izvede OUZD. Polovico prispevka plača vinogradnik, drugo polovico banovina.

13. Nešteto je primerov, da so najboljše delovne moči viničarjev v času obdelovalne sezone odpoklicane na vojaške vaje. S tem viničar izgubi možnost zaslužka ter si ne more oskrbeti potrebnega živeža za družino. Od države določena podpora za vzdrževanje družin je mnogo prenizka ter se neredno izplačuje. Odbori za podpore ponekod postopajo zelo enostransko in malomarno. Zahtevamo točen in hiter postopek pri dajanju podpor. Od tozadevnih odborov zahtevamo vestno in objektivno razsodbo, višina podpor pa se mora dvigniti ter odgovarjati eksistenčnemu stanju obveznikov družine.

14. Da se prepreči preganjanje organiziranih viničarjev, se vcepi njih stanovska zavest in solidarnost, zaščitijo interesi viničarskega stanu. V dravski banovini naj se uvede prisilna stanovska organizacija viničarjev v okrilju Strokovne zveze viničarjev ZZZD v Ljutomeru.

15. Da se lahko izvedejo vsi primerni

Nova založba

Knjižarna

za vse knjige tu- in inozemske.

Trgovina s pisarniškimi potrebščinami v največji izbiri, vseh papirjev, nalivnih peres, risalnih in tehničnih potrebščin. Izbira umetnih izdelkov iz kristala in keramike.

Izvirne slike naših umetnikov.

ukrepi za ljudsko prehrano in javna dela, naj država kakor banovina poseže z močno roko v gospodarsko življenje poedincev-bogatašev s tem, da se izvede prisilno notranje posojilo, v katero morajo prispevati vsi tisti, ki so si bogastva nagromadili na račun delovnega ljudstva. Država naj da slovenskemu banu vso polnomočje, da za naše slovenske razmere ukrene vse, kar je potrebno in primerno. Zahtevamo slovensko avtonomijo.

16. Zahtevamo takojšnjo realizacijo resolucij, ki jih je sprejela ZZZD v Ljubljani z dne 6. septembra v imenu slovenskega delavskega stanu, ter se pridružujemo s

svojimi zahtevami njenim zahtevam za zaščito interesov vsega slovenskega delavstva.

17. Izjavljamo, da bomo za doseg svojih upravičenih zahtev, navedenih v teh resolucijah, zastavili vse svoje sile, da se izvedejo, da se tako obvaruje naš stan pred popolnim gospodarskim polomom, v katero ga tira današnji kapitalistični gospodarski sistem, kateri mora izginiti.

18. Za izvedbo teh resolucij vabimo k sodelovanju stanovsko Kmečko zvezo, Vinarsko društvo za dravsko banovino ter vse poštene narodne predstavnike in prijatelje.

Priznanje strokovni zvezi gradbenega delavstva ZZZD

V naše vrste je vstopil mož, kateri je zavzemal pri SGRJ vidno mesto. Skozi celo vrsto let je bil zvest pristaš in aktiven organizator pri Savezu gradjevinskih radnika. Deloval je v vrstah nasprotnikov, dokler ni prišel do spoznanja, da so voditelji te »delavske« organizacije protidelavskega mišljenja. Res je sicer, da je to njegovo spoznanje prišlo nekoliko pozno, vendar ga pa v svoji sredi iskreno pozdravljamo, ker vemo, da je njegovo naziranje pošteno ter res v interesu delavstva. Za naš list nam je podal izjavo, katero z veseljem objavljamo ter jo stavimo v opomin in vzgled vsem onim, kateri nas gledajo še z nezaupanjem. Ta izjava skupno z izjavo tov. Jarca, katero smo svoj čas objavili, nam je jasno slika, kakšne razmere vladajo pri nam nasprotnih strokovnih organizacijah in kakšno je zaupanje delavstva do našega vodstva.

Naš nov tov. Planko Oto je bil pred kratkim izključen iz SGRJ z motivacijo, da je postal preveč oblasten, da je bil o poslovanju Saveza preveč radoveden ter je kot tak končno zgubil zaupanje saveznega vodstva, ali z drugimi besedami povedano: postal je vodstvu nadležen. Da vodstvo ta svoj korak opraviči in se pred delavstvom opere, je izdalo med članstvo v tem smislu tudi okrožnico.

Tov. Planko je izjavil:

»Kot glavnemu revizorju SGRJ mi je bilo že večkrat namignjeno, da z blagajno nekaj ni v redu ter da je baje osem tisoč dinarjev primanjkljaja. Ko sem to povedal vodstvu, so mi dali rok osmih dni, v katerem naj izvršim revizijo. Jaz pa v odmerjenem času te revizije nisem mogel izvršiti. Pa tudi, če bi mi bilo mogoče to storiti, ni bilo pravilno, da se mi stavi rok, v katerem naj revizijo izvršim. Revizor ima pravico preledati poslovanje vsak čas in vsako uro, ne pa samo tedaj, kadar ima kakšen gospod interes, da se ta revizija izvrši. Revizijo ima pravico in dolžnost izvršiti revizor, kadar se zdi njemu potrebno, ne pa takrat, ko smatra za potrebno blagajna. Zato vztrajam pri izjavi, da je blagajna SGRJ olajšana za 8000.— din delavskega denarja. Zato imam dokaze in priče.

Dokler sem se za osebne interese voditeljev SGRJ zavzemal, pridno pobiral članarino in širil organizacijo, da so se z mojim delom bahali razni gospodiči pri Savezu, je bilo vse v redu in prav. Ko sem pa zaradi nereda in pretepov med funkcionarji svoje organizacije bil prisiljen storiti red, so privlekli na dan bajko o nožu. Če bi bila zadeva o nožu resnična, bi gotovo koža teh funkcionarjev ne bila več cela.

Glede na očitek, da se sestajam s funkcionarji drugih organizacij, izjavljam, da sem imel priliko in da sem čutil potrebo se sestajati z vsem gradbenim delavstvom, ne glede na to, h kateri stro-

kovni organizaciji ta ali drugi pripada. Saj sem s tem delal samo to, kar ima vodstvo SGRJ v svojem programu, to je, da smo si delavci enaki in vsi bratje, vsi tovariši ali sodrugi. Zame je vsak delavec, vsakdo, ki si služi kruh z delom svojih rok, sotrp in ga kot takega spoštujem in cenim. To so tudi izjavili najvišji voditelji Saveza. Čemu potem nočejo, da članstvo postopa tako kot so nas oni učili? Mar so bili ti nauki samo pesek v oči? Sedaj, ko sem to zvedel, sem srečen, da sem se te družine izognil.

Glede klevet, katere so gg. sodrugi iznesli proti meni, bodo pač odgovarjali pred sodiščem.

Prepričan sem, da bodo zavedni delavci moj korak razumeli in odobrvali ter da odprejo oči in prekinijo vsako zvezo z ljudmi, kateri nimajo nobene zveze s krušno borbo gradbenega delavstva in katerim je gradbeno delavstvo samo molzna krava.

Dosedanje nesebično delo Strok. zveze gradbenega delavstva ZZZD, ako bo v tem pravcu nadaljevalo, nam je porok, da bo gradbeno delavstvo v tej organizaciji še najbolj zaščiteno in zavarovano.

To izjavo podajam gradbenemu delavstvu v vednost in razmišljanje.

Planko Oto.«

*

Mariborsko okrožje

Polne roke dela imamo. Delavec nas iz vseh koncev in krajev Štajerske kličejo na pomoč, prosijo našega posredovanja. Med delavstvom namreč čim dalje bolj raste spoznanje, da je samo Zveza združenih delavcev prava in resnična zastopnica vsega slovenskega delavstva. Vidiijo, da povsod rada pomaga, kjer more in zato prihajajo vedno nove nove prošnje za ustanavljanje podružnic ZZZD, za intervencije v obratih. Te dni, ko je tov. Rozman še pri vojakih zato svoje delo še toliko težje zmoremo. Vendar pa smo neprestano na delu in na posredovalnem potovanju. Posredovali smo ponovno v Rogaški Slatini, v Ptuju in perutninarstvu Rajnhert, posredovati bo treba v Sv. Lovrencu na Pohorju pri Kmečki zadrugi. V Sv. Lenartu v Slovenskih Goricah, smo istotako posredovali za zakonito plačilo pri gradnji si-losa. Tam ustanavljamo novo podružnico ZZZD. Intervenerali smo v tovarni usnja Martinušič v Ljutomeru. Tudi tu smo ustanovili novo podružnico ZZZD. Posredovali smo z uspehom. Ustanavljamo podružnico ZZZD v Majšperku. Zaposleni smo z organiziranjem cestnih delavcev na cesti Maribor—Fram. Tako pomagamo drugod, istočasno pa tudi na Maribor sam ne pozabimo. Kar moremo tudi tu storimo, da raste naša organizacija in da so zaščitene delavske pravice.

Dobro in poceni

Vas prehrani

JAVNA KUHINJA

DELAVSKE

ZBORNICE

V LJUBLJANI

V prizemlju zbornične palače